

Landskabet

Mod slutningen af sidste istid, for ca. 22.000 år siden, stoppede isen sin fremrykning mod vest. Den var da nået frem til Jels-området. På dette sted udmundede en lille tunnel i isen, hvorfra smeltevandet strømmede vestpå, væk fra isskjoldet. Disse begivenheder ses i dag klart i landskabet med det kuperede terræn mod øst og et fladere landskab mod vest. Selve tunneldalen markeres af Jels Søerne, som fylder de dybeste dele af dalen.

Skovene er rester af den engang mægtige Farris Skov, som helt op til 1700-tallet strakte sig tværs over Jylland fra Lillebælt i øst til Ribe i vest.

Stormen i december 1999 har sat sit tydelige præg på skovene. Mange af skovens træer væltede, og i årene frem til 2005 er de ramte arealer plantet til igen. I dag ses derfor mange unge bevoksninger af blandet løv- og nåletræer.

Barsbøl Skov

Skoven hørte tidligere sammen med gården St. Barsbøl. Den præjssiske stat købte området i 1896, og gjorde gården til en af de største domænegårde i området. Efter genforeningen i 1920 overtog den danske stat skoven. Den er på 95 ha og meget afvekslende med både løv- og nåletræer. De gamle bøgebevoksninger får så vidt muligt lov at forynge sig selv ved at frø fra de gamle træer sår sig selv og vokser op. Det sker over en længere årrække, hvor der efterhånden gives mere lys og plads til den opvækst, der er spiret frem af det naturlige frøfald. Det kan du bl.a. se langs Søstien/Planetstien, hvor der er flere selvforyngede arealer med træer i forskellige aldre.

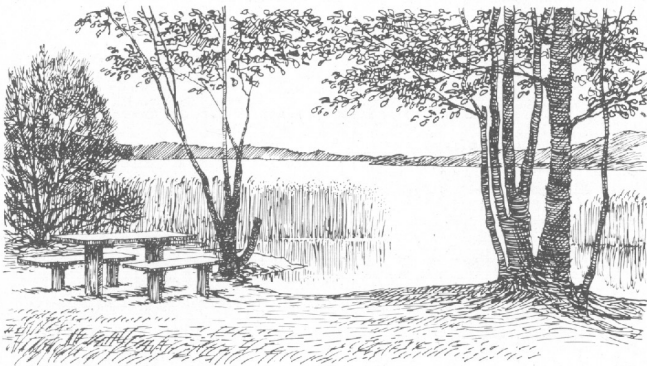
Jels Søerne

Jels Søerne omfatter Nedersø på 54 ha, Midtsø på 25 ha og Oversø på 9 ha.

De næringsrige langsøer i bunden af en tunneldal er indbyrdes forbundet af Jels Å. Både søerne og deres nærmeste omgivelser er fredet for at sikre, at der ikke bygges yderligere langs søbredderne og for at bevare enge og levende hegn. I den sydlige ende af Nedersø ved Jels by er der et større friluftsbad og en campingplads. Herfra kan du følge en sti hele vejen langs Neder- og Midtsø til P1. Stien kaldes Planetstien, fordi der langs stien er lavet model af vores solsystem, hvor planeternes indbyrdes placering kan ses. "Solen" findes ved Planetariet, og "solsystemet" strækker sig op langs søerne.

Søerne er gode ynglelokaliteter for vandfugle. Især toppet lappedykker, blis-høns og gråænder findes i stort tal. I vinterhalvåret ses store mængder af trækfugle, bl.a. trolldænder, pibeænder og krikænder. Med mellemrum kan du se skarv (ålekrage) eller fiskeørn raste ved søerne. Af hensyn til fuglelivet er det ikke tilladt at sejle og fiske i Oversø, ligesom også anden færdsel begrænses mest muligt.

Søbredderne og de nærmeste bevoksninger drives som lystskov, hvor der tages særligt hensyn til befolkningens muligheder for at bruge skoven.

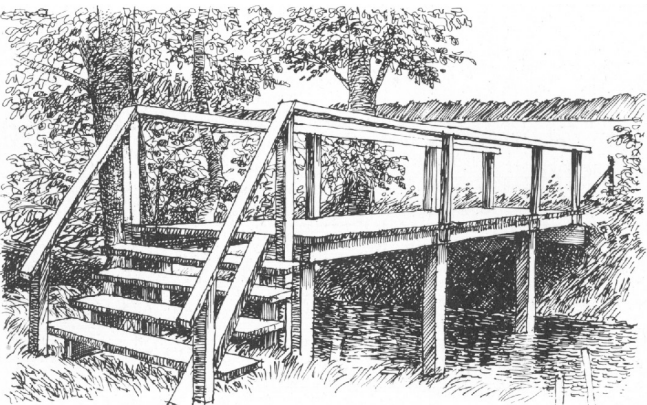

Jels Voldsted

Ved vestbredden af Jels Midtsø ligger et gammelt voldsted. Der findes kun ret sparsomme historiske beretninger om Jels Voldsted (**D**), men det anses for sandsynligt, at det har været en vikingeborg af anseelig dimension. Hærvejen har haft et spor lige ved sydenden af Nedersø, så borgen har haft en strategisk god beliggenhed, idet man herfra kunne kontrollere færdslen på ruten gennem Farris Skov. Jarlsæ, som voldstedet tidligere blev kaldt, er omtalt første gang i år 1231. Jarlsæ blev antagelig ødelagt ved en brand i 1400-tallet. Tidligere fandtes både over- og underjordiske ruiner af et bygningsværk. Læssevis af munkesten siges at være brugt til at opføre omegnens gårde og huse. I dag ses en halvbueformet vold, som formentlig har været forsvarsværk mod landsiden. Ved søbredden findes rester af kraftige pæle, som formodes at have udgjort forsvarsværket mod søsiden.

I 1919 blev Jels Voldsted overtaget af „Interessentselskabet Jels Voldsted“, som året efter opførte de nuværende bygninger. De er dog senere blevet bygget om.

Jels Voldsted var i en årrække efter 1920 og igen efter 1945 ramme om store folkelige møder. Skov- og Naturstyrelsen overtog voldstedet i 1990, og i dag er her både naturlegeplads og et informationscenter om skovene og naturen i området. På Jels Voldsted er der desuden festlokaler og traktørsted.

Velkommen til Jels Skovene

Jels Skovene er rester af den mægtige Farris Skov, som frem til 1700-tallet strakte sig på tværs af Jylland mellem Ribe og Kolding. Den tyske stat opkøbte i perioden 1896 til 1916 jord i de dansksindede områder langs grænsen ved Kongeåen i et forsøg på at "kolonisere" området. Jels Skovene hørte til domænegårdene.

Det statsejede areal er på ca. 300 ha og omfatter søerne samt skovene Barsbøl, Klaskeroj og Skiddenkær.

Praktiske oplysninger:

Vandreture: Der er afmærket tre vandreture - omkring Midtsø, i Barsbøl Skov og i Klaskeroj Skov. Turene kan gøres længere ved at tage afstikkere ud fra de afmærkede ruter ved nogle af de tværgående veje (se kortet).

Lystfiskeri: Fiskeriet i Nedersø og Midtsø er udlejet til Jels Fiskeriforening. Fiskekort kan bl.a. købes på turistbureauet, Møllegade 5 og på Jels Voldsted.

Handicapforhold: Samtlige afmærkede ture i området har passager, der ikke kan gennemføres i kørestol eller med barnevogn.

Overnatning/bålpladser: I den nordlige ende af Barsbøl Skov findes en primitiv overnatningsplads, som frit kan benyttes. Desuden findes flere bålpladser i nærheden af Midtsø og Nedersø (se kortet).

Fjernvandrevej: Dansk Vandrelaug har en fjernvandrevej, som passerer området omkring Jels Søerne. For yderligere oplysninger henvises til turistkontorerne.

Naturvejledning: Haderslev Statsskovdistrikts naturvejleder arrangerer ture og står til rådighed med forslag og ideer til aktiviteter. Naturvejlederen kan træffes hverdage mellem kl. 8.00 og 15.30 på tlf. 74 52 21 05.

Offentlig transport: Buslinje 46 (Kolding-Tønder) kører til vandreruternes startsteder.

Yderligere oplysninger: Jels Skovene og Jels Søerne administreres af Skov- og Naturstyrelsen, som lokalt kan kontaktes ved Haderslev Statsskovdistrikt, tlf. 74 52 21 05, e-mail: haderslev@sns.dk, www.skovognatur.dk

● Jels Skovene, Jels søerne

Serien »Vandreture« er foldere over udvalgte naturområder. De kan fås på biblioteker og turistbureauer, samt ved indgangene til mange af områderne. Se også www.skovognatur.dk

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

- forvalter statsejede skove og andre naturområder i hele landet
- tager ved driften hensyn til befolkningens friluftsliv, produktion af træ og beskyttelse af natur- og kulturværdier.

Skov- og Naturstyrelsen forvalter
190.000 ha skov- og andre naturområder

Jels Skovene Jels Søerne

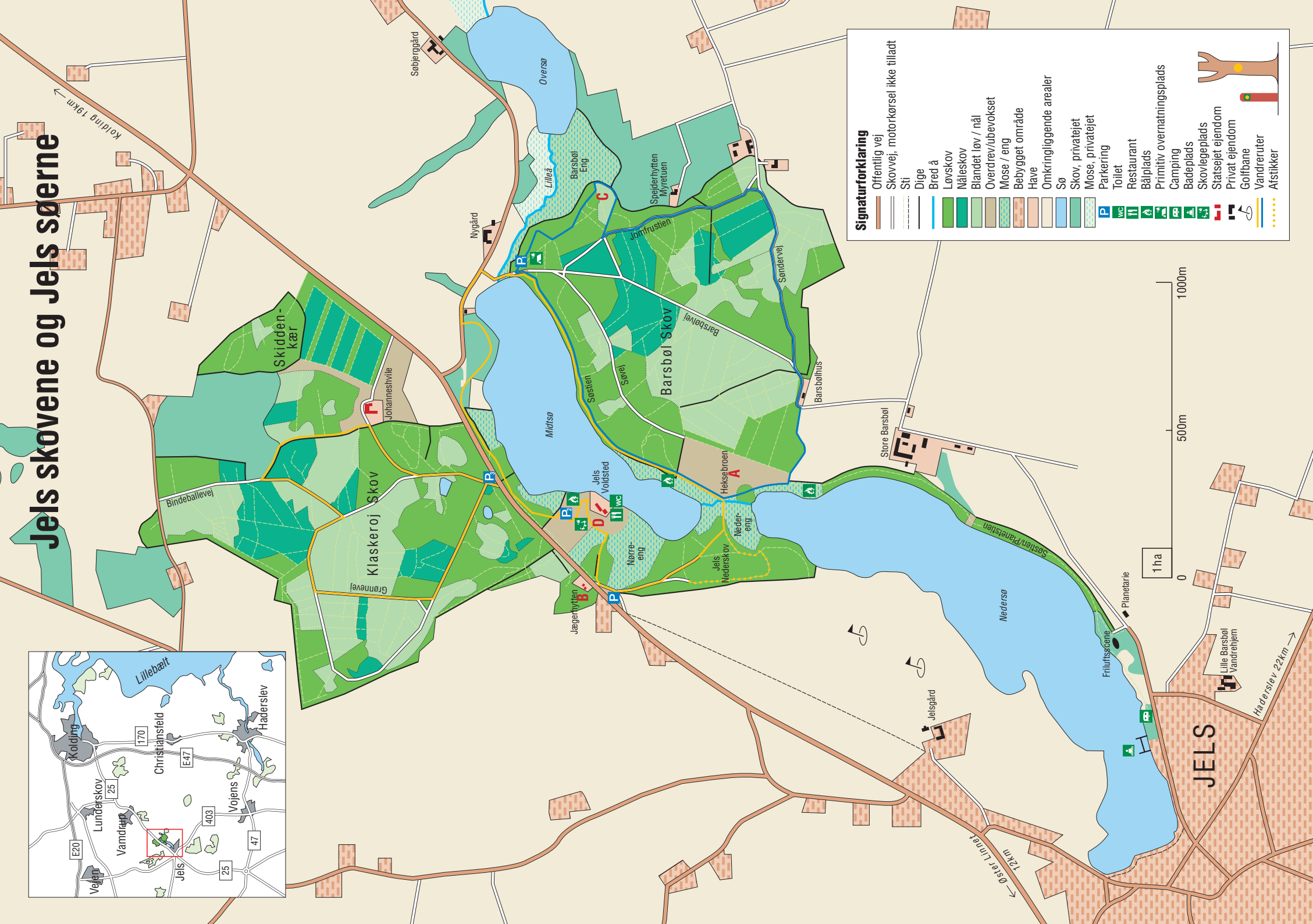
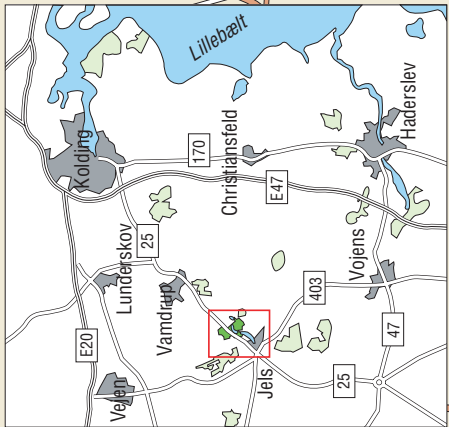
080-0505 (revideret 2005) Grafisk tilrettelægning og kort: Parabole. Tegninger: Poul Andersen. Tryk: Phoenix Trykkeriet A/S. Denne tryksag bærer det nordiske miljømærke Svanen. Licensnr. 541 006

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Vandreture nr. 80

Jels skovene og Jels søerne

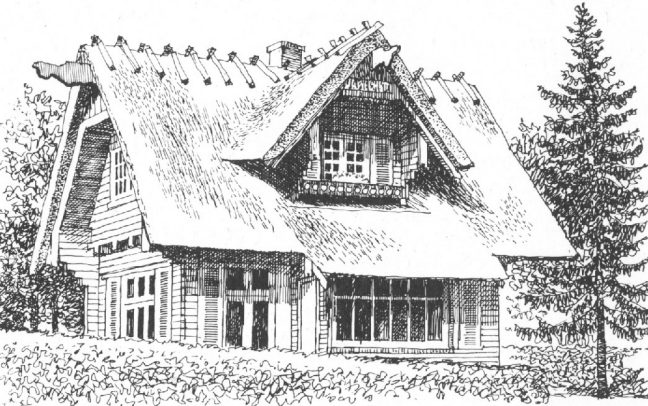

Vandreture i området

Midtsø-turen (gul rute – ca. 3,2 km)

Turen går rundt om Jels Midtsø og kan startes fra P1 eller P2. Fra P1 går turen ad Søstien langs Midtsø. I den sydlige ende af søen passerer du "Heksebroen" (A) med udsigt over Nedereng og Jels Nedersø. I Jels Nederskov findes et område, der er udlagt til urørt skov. Det betyder, at skoven er taget ud af drift og får lov at udvikle sig på sine egne betingelser. F.eks. får træerne lov at stå til de falder af sig selv, og de væltede og døde træer vil give gode levedmuligheder for mange planter og dyr. De eneste indgreb, der er foretaget i området siden midten af 1990'erne, er at friholde stien og fjerne træer, der er til fare for skovens gæster.

Længere mod nord, på den modsatte side af Koldingvej, finder du den idylliske "Jægerhytte" (B) med det gamle damanlæg vest for. Huset blev opført i 1913 som tysk jagthytte. Den sidste del af turen, nord for Midtsø, går gennem privatejet skov. Her må du kun færdes på veje og stier.

Barsbøl-turen (blå rute – ca. 3,5 km)

Ved P1 går du ad skovspor og stier med fin udsigt over Barsbøl eng, hvor Oversø gemmer sig bag pilebuske og sivskov. I pilekrattet yngler nattergale, hvis triller kan høres næsten døgnet rundt i maj-juni. Læg også mærke til den tres-tammede eg (C). Egen væltede for mange år siden, men tre af træets grene er fortsat med at vokse og er blevet til stammer.

Videre ad Jomfrustien passerer du spejderhytten "Myretuen" og drejer kort efter til højre ad Søndervej forbi Barsbølhus ned til Søstien, som følges tilbage til udgangspunktet.

Klaskerøj-turen (gul rute – ca. 2,5 km)

Navnet Klaskerøj henviser til den meget fugtige og klæbrige jordbund, der findes i skoven. Turen starter ved P3 og går nordpå forbi gården Johanneshvile, som er opført i 1790. Den har været i samme slægts eje indtil 1989, hvor staten købte gården. I dag er den indrettet til skovfogedbolig. Næsten fremme ved gården drejer du til venstre ad en gammel nedlagt kommunevej. Hvis du vil se nærmere på "Jægerhytten" (B), kan du dreje til højre ca. 200 m før du er tilbage ved P3. Her kan du komme frem til hytten via skovspor og idylliske stier.